

KVY Kekomäki Kalle(SM)

13.06.2022
JULKINEN

Asia

OSA; Schengenin säännösten täysimääräinen soveltaminen Romaniassa, Bulgariassa ja Kroatiaassa

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Romania, Bulgaria ja Kroatia eivät tällä hetkellä sovelle Schengenin säännöstöä täysimääräisesti, minkä vuoksi näiden maiden ja muiden unionin jäsenmaiden välisillä rajoilla on edelleen käytössä sisärajatarkastukset. Schengenin arviointimenettelyssä maiden on katsottu täyttävän kaikki Schengenin säännösten soveltamisen tekniset edellytykset.

Tuleva EU-puheenjohtajamaa Tšekki on ilmoittanut tuovansa asian heinäkuussa alkavalla puheenjohtajakaudellaan neuvoston käsiteltäväksi.

Suomen kanta

Suomi pitää tärkeänä edistää toimia, joilla edistetään ja kehitetään vahvaa ja yhtenäistä Euroopan unionia. Suomi katsoo, että olisi tärkeää saada kaikki EU-maat vastikään uudistetun Schengenin arviointi- ja valvontamekanismin piiriin. Mekanismin avulla voidaan valvoa aiempaa paremmin maiden Schengen-velvoitteiden täytäntöönpanoa.

Suomi tukee päätösehdotuksia, joissa esitetään Schengenin säännösten täysimääräistä soveltamista Romaniassa, Bulgariassa ja Kroatiaassa, kun asia tuodaan neuvoston ratkaistavaksi.

Pääasiallinen sisältö

Schengenin säännöstö on osa kaikkia EU-jäsenmaita sitovaa EU-lainsäädäntöä. Schengenin säännösten tarkoituksena on helpottaa henkilöiden vapaata liikkumista Euroopan unionin alueella. Yksi Schengenin säännösten näkyvin elementti on se, että rajatarkastukset yhteisillä rajoilla eli sisärajoilla on poistettu. Euroopan kansalaisille ja yrityksille on koitunut merkittävää hyötyä sisäraajatoman Schengen-alueen perustamisesta, millä henkilöt ja tavarat voivat liikkua vapaasti.

Kun uusi valtio on liittynyt Euroopan unioniin, sen Schengen-kelpoisuus arvioidaan erikseen ja ennen kuin uuden valtion ja muiden EU-valtioiden väliset sisärajatarkastukset poistetaan, neuvosto tekee asiasta erillisen päätöksen, jossa todetaan minä ajankohtana sisärajatarkastukset poistetaan maa-, lento- ja laivaliikenteeltä. Romanian, Bulgarian ja Kroatian osalta tällaista päätöstä ei ole vielä tehty.

Viimeisen 10 vuoden aikana EU on kohdannut useita poikkeustilanteita, joiden yhteydessä useampi kuin yksi jäsenvaltio on Schengenin säännösten mukaisin menettelyin palauttanut tarkastukset sisärajoilleen. Esimerkkeinä voidaan mainita terrorismi-iskut, vuosien 2015-16 muuttoliikekriisi sekä koronapandemia. Komissio lähtenyt uudistamaan Schengeniä antamalla vuonna 2021 mm. Schengenin aluetta kehittävän strategian sekä Schengenin arviointi- ja valvontamekanismia ja rajasäännöstöä tarkistavat ehdotukset. Schengen-alueen kehityksestä on tämän lisäksi käyty keskustelua niin komission puheenjohtamassa Schengen-foorumissa, kuin pj-valtio Ranskan toimesta oikeus- ja sisäasioiden neuvoston yhteydessä järjestetyissä Schengen-neuvostoissa. Kesäkuun Schengen-neuvoston keskustelujen pohjana hyödynnettiin komission 24.5. julkaisemaa ensimmäistä Schengenin tilaa arvioivaa raporttia.

Bulgarian ja Romanian Schengen-jäsenyys

Bulgaria ja Romania liittyivät Euroopan unionin jäseniksi 2007. Neuvosto katsoi Schengen-arviointiprosessin jälkeen jo 2011, että maat täyttävät Schengenin säännösten noudattamisen tekniset edellytykset. Kesäkuussa 2011 Euroopan Parlamentti hyväksyi neuvoston ehdotuksen päätökseksi Schengenin säännösten täysimääräisestä soveltamisesta Bulgariassa ja Romaniassa tietyin tarkistuksin. Neuvoston päätöstä Schengen-säännösten täysimääräisestä soveltamisesta ei ole kuitenkaan pystytty menneinä vuosina yksimielisesti tekemään.

Schengenin arviointi- ja valvontamekanismin asetuksen neuvotteluissa 2021-2022 Bulgaria ja Romania myöntivät kompromissiin, jonka mukaan uusi asetus mahdollistaa uusien Schengen-alueen jäsenten arvioinnin vuoden sisään siitä, kun maat ovat alkaneet noudattaa Schengenin säännöstöä täysimääräisesti. Tämän lisäksi Bulgaria ja Romania julkaisivat neuvottelujen yhteydessä yhteisen julistuksen, jonka mukaan ne lupasivat kutsua vapaaehtoisesti komission johtaman arviointitiimin maihinsa arvioimaan Schengenin säännösten noudattamista poliisiyhteistyössä ja ulkorajojen valvonnassa.

Kroatian Schengen-jäsenyys

Kroatia liittyi EU:n jäseneksi vuonna 2013 ja maaliskuussa 2021 komissio ilmoitti, että arviointimenettely on päättynyt ja Kroatia on teknisesti valmis myös Schengen-jäsenyyteen. Joulukuussa 2021 OSA-neuvostossa hyväksyttiin päätelmät Schengenin säännösten täysimääräiseen soveltamiseen tarvittavien edellytysten täyttymisestä Kroatiassa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Romanian, Bulgarian ja Kroatian liittymisasiakirjojen mukaan osa Schengenin säännöstöstä sitoo Romaniaa, Bulgariaa ja Kroatiaa ja säännöstöä sovelletaan näissä maissa muilta osin kuin sisärajatarkastusten poistamisen osalta. Neuvosto tekee päätöksensä näiden maiden Schengen-säännösten täysimääräisestä soveltamisesta Euroopan parlamenttia kuultuaan niiden jäsenvaltioiden hallituksia edustavien jäsentensä, joiden osalta tässä kohdassa tarkoitettujen määräysten on jo pantu täytäntöön, ja sen jäsenvaltion hallituksen edustajan, jonka osalta kyseiset määräykset on määrä panna täytäntöön, yksimielisellä päätöksellä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asiaa on käsitelty Bulgarian ja Romanian osalta Euroopan parlamentin 8.6.2011 järjestetyssä täysistunnossa. Euroopan parlamentti hyväksyi neuvoston ehdotuksen päätökseksi Schengenin säännöstön täysimääräisestä soveltamisesta Bulgariassa ja Romaniassa tietyin tarkistuksin.

Komissio esitteli tiedonannon Schengen-säännöstön täysimääräisen soveltamisen aloittamisesta Kroatiassa Euroopan parlamentin kansalaisvapaudet sekä oikeus- ja sisäasiat valiokunnassa (LIBE) 7.11.2019.

Kansallinen valmistelu

Romanian ja Bulgarian osalta EU-ministerivaliokunta käsittelee menneinä vuosina asiaa useamman kerran, kun asia tuotiin neuvoston käsiteltäväksi; 19.11.2010, 14.1.2011, 8.9.2011, 11.11.2011, 8.-9.12.2011 (kirjallinen menettely), 29.2.2012, 17.—19.10.2012 (kirjallinen menettely), 1.3.2013, 27.—29.11.2013 (kirjallinen menettely), 2.10.2015.

EU7-jaosto 9.-13.6.2022 (kirjallinen menettely)

Romanian, Bulgarian ja Kroatian osalta EU-ministerivaliokunta 16.6.2022.

Eduskuntakäsittely

Eduskunta on käsitellyt asiaa, kun Bulgarian ja Romanian EU-jäsenyys on ollut neuvostossa esillä (HaVL 34/2010 vp, HaVL 39/2010 vp, HaVL 11/2011 vp ja HaVL 25/2011 vp.).

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Samanaikaisesti Bulgarian ja Romanian Schengen-alueeseen liittymistä koskevan asian käsittelyn kanssa on valtioiden edistymistä oikeus- ja sisäasioissa Euroopan unionin jäsenyyden aikana seurattu erillisellä CVM-mekanismilla. Tällä poikkeuksellisella mekanismilla on haluttu seurata maiden edistymistä EU-jäsenyysitoutumustensa täytäntöönpanossa. Euroopan komissio on seurannut valtioiden edistymistä sitoutumustensa täytäntöönpanossa. CVM -mekanismi on Schengenin arviointimenettelystä oikeudellisesti erillinen menettely.

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Kalle Kekomäki, SM, puh. 0295 488 252

Ulriikka Johansson, SM, puh. 0295 488 695

Anne Lamminmäki, VNEUS, puh. 0295 160 129

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	Bulgaria, Romania, Schengenin sopimus, Kroatia OM, SM, UM
Tiedoksi	EUE, TEM, TULLI, VM, VNK
